

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาขอเสนอ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก
5. การวิเคราะห์แบบถดถอย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

ในระบบการปกครองของทุกประเทศ ล้วนแต่มีวัตถุประสงค์ที่คล้ายกันคือ ต้องการที่จะให้มีความมั่นคงในประเทศ แต่เดิมการปกครองส่วนใหญ่มิได้มีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลางเพื่อความสะดวก เพราะในสมัยนั้นอาณาเขตของประเทศยังไม่มาก พลเมืองน้อย และกิจกรรมที่รัฐต้องสนองตอบประชาชนมีน้อย ต่อมาเมื่อมีการพัฒนามากขึ้น พลเมืองมีมากขึ้น ภารกิจที่รัฐต้องรับผิดชอบก็มากขึ้น ด้วยศักยภาพของรัฐบาลกลางอย่างเดียวไม่สามารถสนองการบริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้ทั่วถึง ดังนั้นแนวคิดในการกระจายอำนาจการบริหารการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลสามารถสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ทั่วถึง

สมพิศ สุขแสน (2548 : 22) การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตย เพราะการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยระดับชาติจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนา การปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นก่อน โดยสร้างความเข้าใจ และการยอมรับจากประชาชนว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น

สิ่งจำเป็น และมีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขานอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นยังเปรียบเสมือนสถาบันฝึกอบรมประชาชน ให้เข้าใจกระบวนการและกลไกทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม

รูปแบบขององค์กรปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540
2. เทศบาลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2536แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง พ.ศ. 2542
3. องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งได้บัญญัติให้สภาตำบลมีรายได้เฉลี่ย 3 ปีซ้อนหลัง 150,000 บาท ให้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล
4. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

องค์การบริหารส่วนตำบล

เดิมสภาตำบลได้จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2499 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของตำบล และหมู่บ้านทุกอย่างเท่าที่จะเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นและราษฎรเป็นส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นแนวทางนำราษฎรไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยพ.ศ.2537 ได้มีการประกาศให้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (รากฐานไทย, 2542) เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 นับตั้งแต่ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบลโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศโดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบ “สภาตำบล” ได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล อันได้แก่ สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 150,000 บาท

2. รูปแบบ “องค์การบริหารส่วนตำบล” (อบต.) ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่แล้วมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน (150,000 บาท) ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (มาตรา 43) พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้มีการเสนอขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในประเด็นต่าง ๆ ทั้งโครงสร้างที่มาของสมาชิก อบต. อำนาจหน้าที่ของ อบต. เป็นต้น

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบันมีลักษณะ โครงสร้างที่มีทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ซึ่งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546) ทำให้โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีดังนี้

1. โครงสร้างสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน อบต. ไคมี 1 หมู่บ้านให้มีสมาชิก 6 คน อบต. ไคมี 2 หมู่บ้านให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน

2. โครงสร้างฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอีก 1 คน

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และมีบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยบัญญัติหน้าที่ที่ อบต. จะต้องทำ ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูล

ฝอยและสิ่งปฏิกูล

3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

7. คู่มือครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีความสามารถ มีศักยภาพเพียงพอ อาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้อีกจำนวน 13 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การควบคุมดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และผู้ร่างกฎหมาย ต้องการให้องค์ประกอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีบุคคลที่มาจากเลือกตั้งโดยตรง อันเป็นตัวแทนของประชาชน โดยแท้จริง มาทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อันสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ตามเจตนารมณ์หลักของการกระจายอำนาจการปกครองอย่างแท้จริงและเมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทหน้าที่

ในการพัฒนาครอบคลุมในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิตของประชาชนและมีความอิสระในการดำเนินงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดไว้

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วม

จากการที่ศึกษาทบทวนแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนจากข้อมูล หลายแหล่ง มีนักวิชาการได้แสดงทัศนะและให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1981 : 6) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

ปกรณ ปรีชากร (2544 : 64) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนคือการที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา กระทำได้ 4 ลักษณะดังนี้

1. เป็นผู้ที่มิบทบาทในการกำหนดว่า อะไรคือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน
2. เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆเพื่อสนองความจำเป็นพื้นฐาน
3. เป็นผู้ที่มิบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
4. เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจ และเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นทั้งแนวทางและจุดหมายปลายทางโดยตัวของมันเองในแง่ที่ว่าประชาชนทุกคนต่างมีจิตปรารถนาและเกิดความรู้สึกพึงพอใจอย่างลึกลับ ในการที่จะได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและร่วมปฏิบัติเกื้อหนุนต่อการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของตนเอง

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 182-183) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) คือ การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหาร

อนุชัย นูรณ์ประเสริฐกุล (2545 : 20) กล่าวว่า การใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนมาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา นั้นมีแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการ

1. ให้ประชาชนมีบทบาทหลักในการพัฒนา โดยได้ร่วมแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด ร่วมสละทรัพย์ เงิน วัสดุ แรงกาย และเวลา
2. เป้าหมายของกิจกรรมการพัฒนาคือการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อพึ่งพาและพัฒนาตนเอง มิใช่พึ่งพารัฐ หรือพึ่งพาท้องถิ่นพัฒนาภายนอก
3. กระบวนการพัฒนาคือหลักล่างสู่บนมากกว่าบนสู่ล่างซึ่งจะต้องยึดถือชาวบ้านเป็นหลักในการพัฒนาแก้ไขปัญหา กิจกรรมการพัฒนามักรู้เริ่มต้นจากชุมชน

อรทัย กัทผล (2552 : 13) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระในทางความคิดมีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น

จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่านผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ในกระบวนการปฏิบัติงานขององค์กร โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านกระบวนการบริหาร และด้านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิดการยอมรับตามเป้าหมายและมีความรับผิดชอบ ในกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม โดยการเข้ามามีส่วนร่วมมักจะมีลักษณะการมีส่วนร่วมในบางขั้นตอน หรือมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2535: 27-28) ได้เสนอแนวคิดถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมที่แท้จริง โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่เริ่ม โครงการจนกระทั่งจบ โครงการ เริ่มตั้งแต่เริ่มทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและความต้องการ การร่วมความคิด และหาวิธีแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ร่วมวางแผนนโยบายหรือโครงการ ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย หรือแผนงานให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ และร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผล

2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเป็นบางส่วน โดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว

อิระวัชร จันทระประเสริฐ (2541 : 83) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคลให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่ม ขบวนการ มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่มและ โครงสร้างภายในหน่วยงาน

3. การมีส่วนร่วมในลักษณะโครงการ ให้ความสำคัญที่การจัดโครงการอันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย การถ่ายทอดระบบเทคนิคความรู้ การกระจายอำนาจสู่ประชาชน

4. การมีส่วนร่วมในลักษณะสถาบัน ให้ความสำคัญในแง่การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถาบัน มีการถ่ายทอดหรือขยาย โครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคม

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะนโยบายเน้นเรื่อง การยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เสียเปรียบในสังคม แล้วนำมากำหนดนโยบายและแผนงานระดับชาติ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2550 : 143) ได้จำแนกกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปราย และแสดงความคิดเห็น เพื่อการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ

อุปกรณ์ แรงงานเงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และ
ดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอา
กิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียม
กันของบุคคลและสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไข
ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันทีสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเปิด
โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาการตัดสินใจ การปฏิบัติและ
รับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ร่วมกันแก้ไขปัญหา
และนำมาซึ่งความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นดีขึ้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่องค์กรเปิดโอกาสให้
ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน
การตัดสินใจ การจัดการการติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับเป็นเจ้าของควบคู่กับเสรีภาพ
ในการกำหนดชีวิตด้วยตนเอง

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามี
ส่วนร่วมกับภาครัฐ ซึ่งสามารถจะแบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
ระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้
ประชาชนเข้าสู่กระบวนการ มีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทาง
ต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ
จดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การตีพิมพ์ประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์

2. การรับฟังความคิดเห็น (Consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมี
ส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของ
หน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัด
เวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์

3. การเกี่ยวข้อง (Involve) เป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน
การปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้

ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย

4. ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นการให้กลุ่มประชาชน ผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ไพร์ตัน เคชะรินทร์ (2527 : 15) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน
3. ร่วมนโยบายหรือแผนงานหรือ โครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดหรือแก้ไข ปัญหาและสนองความต้องการของสังคม
4. ร่วมการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ในการที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมติดตาม ควบคุม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและ กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

สุชาติ จักรพิสูทธิ์ (2548 : ออนไลน์) กล่าวว่าหลักการและกระบวนการของการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การระดมความคิด คือการคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ในลักษณะของการร่วมคิด มิใช่จากฝ่ายเดียว บนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพ

2. การวางแผน คือนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย (คน สิ่งของ งบประมาณ ฯลฯ)

3. การลงมือทำ คือ การนำแผนงานที่ได้ ไปร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้

4. การติดตามประเมินผล คือ ร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น

5. การรับผลประโยชน์ร่วมกัน มีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการให้เกิดตามกิจกรรมที่ทำนั้น และผลประโยชน์โดยอ้อม แต่มีความสำคัญมาก คือ การเรียนรู้จากการร่วมคิดร่วมทำ และความสัมพันธ์ระหว่างภาคีที่พัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมที่สมานฉันท์เสมอภาค และเอื้ออาทรกันมากขึ้นเป็นลำดับ

โกวิท พงงาม (2545: 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา มี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงาน และ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จยากลำบาก

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545 : 116)ยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

สรุปได้ว่า รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหารงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ทั้งนี้อาจร่วมโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ โดยอยู่บนพื้นฐานความสมานฉันท์ ความเสมอภาค และความเอื้ออาทรกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น อยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การริเริ่ม การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบตลอดจนการร่วมประเมินผลในการให้ประชาชนมีส่วนร่วม นั้น มีหลายสิ่งหลาย

ประการที่เป็นแรงกระตุ้นและเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วม อันก่อให้เกิดผลสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินการ

สถานี บุญชู (2527 : 10-11) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชนพอสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริง ของชาว บ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรงร่วมทรัพยากรหรืออื่นๆ นั้นมีเหตุผลอยู่สองประการ

1.1 การมองเห็นว่าจะได้รับผลประโยชน์จากสิ่งตอบแทน ในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

1.2 การได้รับคำบอกกล่าว หรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องก่อให้เกิดสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างช่องทางการมีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบท เป็นจำนวนมาก จะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมิได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ ที่เหมาะสม เช่นภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยพื้นฐานทางด้าน โครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วม จึงควรมีลักษณะดังนี้

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชน มีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนา ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วม โดยตรง หรือโดยมีตัวแทนก็ได้

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตัวเองได้

2.3 กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

3. ปัจจัยในการส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่งๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 33-35) กล่าวถึง ปัจจัยที่ผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคลเป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลเอง
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม
3. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น

4. รางวัลตอบแทน คือ ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา โดยหวังประโยชน์
ธนาคารด้านวิชาการ มีความเชื่อถือในเรื่องการเงิน มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1981 : 17-19) เสนอบริบทของการมี
ส่วนร่วมในการพิจารณาการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความ
ซับซ้อนอย่างมากได้แก่

1. ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ
2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางการเมือง
4. ปัจจัยทางสังคม
5. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม
6. ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์

นอกจากนี้โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1981 : 59-79) ได้เสนอ
เพิ่มเติมว่ามีบุคคล 4 ฝ่าย ที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาประกอบด้วย
ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมี
ส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. พื้นที่ดินถือครองและสถานภาพการทำงาน

พฤติกรรมมนุษย์ - ปัจจัยพื้นฐานด้านจิตวิทยา

ปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ได้แก่ ปัจจัยทาง
จิตวิทยา ซึ่งมีปัจจัยย่อยอยู่หลายปัจจัย ปัจจัยทางจิตวิทยา จะทำหน้าที่ เป็นสื่อกลางใน
การรับรู้และตีความสิ่งเร้าก่อนที่ร่างกายจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ปัจจัยทางจิตวิทยาที่สำคัญ
ประกอบด้วย แรงจูงใจและ การเรียนรู้

1. แรงจูงใจ

1.1 ความหมาย ประเภทและปัจจัยแรงผลักดันจากภายในที่ทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมตอบสนองอย่างมีทิศทางและ เป้าหมาย เรียกว่า แรงจูงใจ คนที่มีแรงจูงใจ ที่จะทำพฤติกรรมหนึ่งสูงกว่า จะใช้ความพยายามนำ การกระทำไปสู่เป้าหมายสูงกว่า คนที่มีแรงจูงใจต่ำกว่า แรงจูงใจของมนุษย์จำแนกได้เป็น 2 ประเภทหลัก ประเภทแรก ได้แก่ แรงจูงใจทางกาย ที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมสนองความต้องการ ที่จำเป็นทางกาย เช่น หาน้ำ และอาหารมา ดื่มน้ำ เมื่อกระหายและหิว ประเภทที่สอง ได้แก่ แรงจูงใจทางจิตซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความต้องการทางสังคม เช่น ความต้องการความสำเร็จ เงิน คำชม อำนาจ กลุ่ม และพวก เป็นต้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในมนุษย์ ประกอบด้วย

1.1.1 ปัจจัยทางชีวภาพ ได้แก่ ความต้องการจำเป็นของชีวิต คือ อาหาร น้ำ ความปลอดภัย

1.1.2 ปัจจัยทางอารมณ์ เช่น ความตื่นเต้น วิตกกังวล กลัว โกรธ รัก เกลียด และความรู้สึกอื่นใด ที่ให้คนมีพฤติกรรม ตั้งแต่เอือเพื่อเพื่อแค้นถึง การฆ่าผู้อื่น

1.1.3 ปัจจัยทางความคิด เป็นปัจจัยที่กำหนดให้บุคคลกระทำในเรื่องที่คิดว่าเหมาะสมและเป็นไปได้ และตามความคาดหวังว่า ผู้อื่นจะสนองตอบ การกระทำของตนอย่างไร

1.1.4 ปัจจัยทางสังคม เป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคม และเป็นที่ยอมรับ ของบุคคลในสังคมนั้นด้วย การกระทำของผู้อื่นและ ผลกรรมที่ได้รับจึงทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นไปตาม กฎระเบียบ และ ตัวแบบทางสังคม

1.2 ทฤษฎีแรงจูงใจ นักจิตวิทยาได้พัฒนาทฤษฎีเพื่ออธิบายถึงแรงจูงใจของมนุษย์ เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ปรากฏ แต่ละทฤษฎีมีจุดที่เป็น แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่แตกต่างกันไป ที่สำคัญได้แก่ ทฤษฎีสัญชาตญาณ ทฤษฎีแรงขับ ทฤษฎีการตื่นตัว และทฤษฎีสั่งล่อใจ

1.2.1 ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinct Theory) สัญชาตญาณ เป็น พฤติกรรมที่มนุษย์ แสดงออกโดยอัตโนมัติ ตามธรรมชาติของชีวิต เป็นความพร้อม ที่จะทำ พฤติกรรมได้ในทันที เมื่อปรากฏ สิ่งเร้า เฉพาะต่อพฤติกรรมนั้น สัญชาตญาณ จึงมีความสำคัญต่อ ความอยู่รอด ของชีวิต ในสัตว์บางชนิด เช่นปลา กัดตัวผู้จะแสดงการก้าวร้าว พร้อมต่อสู้ ทันทีที่เห็นตัวผู้ตัวอื่น สำหรับในมนุษย์ สัญชาตญาณ อาจจะ ไม่แสดงออกมา อย่างชัดเจนในสัตว์ชั้น

คำ แต่บุคคลสามารถรู้สึกได้ เช่น ความใกล้ชิดระหว่าง ชาย หญิง ทำให้เกิดความต้องการทางเพศได้ พฤติกรรมนี้ไม่ต้องเรียนรู้ เป็นรูปแบบพฤติกรรมที่ตายตัวแน่นอน ซึ่งกำหนดมาตามธรรมชาติจาก ปัจจัยทางชีวภาพ ในปัจจุบันการศึกษา สัตว์ขาดยูน เป็นเพียงต้องการ ศึกษา ลักษณะ การตอบสนอง ขั้นพื้นฐานเพื่อความเข้าใจพฤติกรรมเบื้องต้นเท่านั้น

1.2.2 ทฤษฎีแรงขับ (Drive Reduction Theory)แรงขับ (Drive) เป็นกลไกภายในที่รักษาระบบทางสรีระ ให้คงสภาพสมดุลในเรื่องต่าง ๆ ไว้ เพื่อให้ร่างกายเป็นปกติ หรืออยู่ในสภาพ โฮมิโอสแตซิส (Homeostasis) โดยการปรับระบบให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทฤษฎีแรงขับอธิบายว่า เมื่อเสียสมดุลในระบบ โฮมิโอสแตซิส จะทำให้เกิดความต้องการ (Need) ขึ้น เป็นความต้องการทางชีวภาพเพื่อรักษาความคงอยู่ของชีวิต และความต้องการนี้ จะทำให้เกิด แรงขับ อีกต่อหนึ่ง แรงขับเป็น สภาวะตื่นตัว ที่พร้อมจะทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้กลับคืนสู่สภาพสมดุลเพื่อลดแรงขับนั้น (Drive Reduction) ตัวอย่างเช่น การขาดน้ำในร่างกาย จะทำให้เสียสมดุลทางเคมีในเลือด เกิดความต้องการเพิ่มน้ำในร่างกาย แรงขับ ที่เกิดจากต้องการน้ำคือ ความกระหาย จูงใจให้เราดื่มน้ำหรือหาน้ำมาดื่ม หลังจากดื่ม สมความต้องการแล้ว แรงขับก็ลดลง กล่าวได้ว่า แรงขับผลักดันให้คนเรามีพฤติกรรมตอบสนอง ความต้องการ เพื่อทำให้แรงขับ ลดลงสำหรับที่ร่างกาย จะได้กลับสู่ สภาพสมดุล อีกครั้งหนึ่งแรงขับ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ แรงขับปฐมภูมิ (Primary Drive) และแรงขับทุติยภูมิ (Secondary Drive) แรงขับที่เกิดจาก ความต้องการพื้นฐานทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ ความต้องการและแรงขับประเภทนี้ เกิดขึ้นเอง โดยไม่ต้องเรียนรู้ เป็นแรงขับ ประเภทปฐมภูมิ ส่วนแรงขับทุติยภูมิ เป็นแรงขับที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ แรงขับประเภทนี้ เมื่อเกิดแล้วจะจูงใจคนให้กระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการอย่างไม่มีวันสิ้นสุด เช่น คนเรียนรู้ว่า เงินมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสนองความต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ อีกมาก การไม่มีเงิน จึงเป็นแรงขับทุติยภูมิสามารถจูงใจให้คนกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้เงินมาตั้งแต่การทำงานหนัก จนถึงการทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น การปล้น ฆาตการ

1.2.3 ทฤษฎีการตื่นตัว (Arousal Theory)มนุษย์ถูกจูงใจให้กระทำ พฤติกรรมบางอย่าง เพื่อรักษาระดับการตื่นตัวที่พอเหมาะ (Optimal Level of Arousal) เมื่อมีระดับการตื่นตัวต่ำลง ก็จะถูกกระตุ้นให้เพิ่มขึ้น และเมื่อการตื่นตัวมีระดับสูงเกินไปก็จะถูกดึงให้ลดลง เช่น เมื่อรู้สึกเบื่อคน จะแสวงหาการกระทำที่ตื่นเต้น เมื่อตื่นเดินเร้าใจมานาน ระยะเวลาหนึ่ง จะต้องการพักผ่อน เป็นต้น คนแต่ละคนจะมีระดับการตื่นตัวที่พอเหมาะแตกต่างกัน

กัน การตื่นตัวคือ ระดับการทำงานที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ระบบของร่างกาย สามารถวัดระดับการทำงานนี้ได้จากคลื่นสมอง การเต้นของหัวใจ การเกร็งของกล้ามเนื้อ หรือจากสภาวะของอวัยวะต่าง ๆ ขณะที่หลับสนิทระดับการตื่นตัวจะต่ำที่สุด และสูงสุดเมื่อตกใจหรือตื่นตื่นสุดขีด การตื่นตัวเพิ่มขึ้น ได้จากความหิว ทรายน้ำหรือแรงขับทางชีวภาพอื่น ๆ หรือจากสิ่งเร้าที่เข้มข้น รุนแรง เหตุการณ์ไม่คาดหวังไว้ก่อน หรือจากสารกระตุ้นในกาแฟ และยาบางชนิด การทำงานจะที่มีประสิทธิภาพสูง เมื่อมีระดับการตื่นตัวปานกลาง ระดับการตื่นตัวที่สูงเกินไปจะรบกวนความใส่ใจ การรับรู้ การคิด สมาธิ กล้ามเนื้อทำงานประสานกัน ได้ยาก เมื่อระดับการตื่นตัวต่ำ คนเราทำงานที่ยากและมีรายละเอียดได้ดี แต่ถ้าเป็นงานที่ง่ายจะทำได้ดี เมื่อระดับ การตื่นตัวสูง คนที่มีระดับการตื่นตัวสูงเป็นนิสัย มักสูบบุหรี่ ดื่มสุรา กินอาหารรสจัด ฟังดนตรีเสียงดัง มีความถี่เรื่องเพศสัมพันธ์ ชอบการเสี่ยงและลองเรื่องใหม่ ๆ ส่วนคนที่มีระดับการตื่นตัวต่ำเป็นปกติ มักมีพฤติกรรมที่ไม่ระมัดระวังมากนัก ไม่ชอบการเสี่ยง ความแตกต่างในระดับพอเหมาะของการตื่นตัว เกิดจากพื้นฐานทางชีวภาพเป็นเรื่องหลัก และทำให้มีบุคลิกภาพแตกต่างกันไปด้วย

1.2.4 ทฤษฎีสั่งจูงใจ (Incentive Theory) ปัจจัยภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมที่จูงใจจะดึงดูดให้คนมุ่งไปหาสิ่งนั้น มนุษย์กระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแสวงหาสิ่งที่พอใจ (Positive Incentives) เช่น รางวัล ค่ายกย่อง สิทธิพิเศษ และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พอใจ (Negative Incentives) เช่น ถูกลงโทษ ถูกตำหนิ ทำให้เจ็บกาย การที่คนมีพฤติกรรมแตกต่างกัน หรือพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป ขึ้นอยู่กับความแตกต่างในคุณค่า (Values) ของสิ่งจูงใจ ถ้าคิดว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะได้รับผลคุ้มค่าก็จะมีแรงจูงใจให้บุคคลกระทำอย่างนั้น

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องปัจจัยที่ผลการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้น สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้ศึกษาสรุปและนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะในการศึกษาปัจจัยที่มีผลการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญ 5 ด้าน คือ ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้บทบาทหน้าที่ และกลไกและวิธีการสร้างช่องทางการมีส่วนร่วม น่าจะมีผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไถ่

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก

สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก

1. สถานที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอศรีบุญเรือง ทางทิศตะวันออก ประมาณ 15 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ 18 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 29.02 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,137.5 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับตำบลบ่อใหญ่ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดกับตำบลหนองจิก อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดกับตำบลหนองโน และตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดกับตำบลศรีบุญเรืองและตำบลบ่อใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม

2. ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศมีทั้งเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น ที่ราบลุ่ม พื้นที่ทั่วไปของตำบลมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 150 -200 เมตร พื้นที่ราบบางส่วนของตำบลมีการทำนา ส่วนพื้นที่ราบสูงมีการปลูกพืชไร่ มีลำห้วยไหลผ่านหนึ่งสาย ได้แก่ ลำห้วยวังหลักช้างชลประทานขนาดเล็ก 1 แห่ง และมีสระน้ำตามหมู่บ้าน

3. สมรรถนะดิน

ดินที่พบในตำบล ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย และดินเหนียวบางส่วนเหมาะสมที่จะทำการเกษตรของประชากรในหมู่บ้าน

4. จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโกมีจำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน ที่อยู่ในเขต อบต. ซึ่งแยกได้ตามหมู่บ้านในตารางดังต่อไปนี้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงชื่อบ้าน จำนวนครัวเรือน ประชากร ชาย และหญิง

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร	ชาย	หญิง
หมู่ที่ 1	บ้านหนองโก	287	937	470	467
หมู่ที่ 2	บ้านหนองโก	254	703	359	344
หมู่ที่ 3	บ้านหนองโก	169	482	240	242
หมู่ที่ 4	บ้านโคกกลาง	98	359	183	176
หมู่ที่ 5	บ้านเปลือย	214	606	308	298
หมู่ที่ 6	บ้านหนองคูบ	157	472	246	226
หมู่ที่ 7	บ้านหนองคลอง	159	408	206	202
หมู่ที่ 8	บ้านเปลือย	108	275	137	138
หมู่ที่ 9	บ้านหนองโก	244	653	320	333
หมู่ที่ 10	บ้านหนองคูบ	171	543	256	287
	รวมทั้งสิ้น	1,861	5,438	2,725	2,713

5. ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 5,438 คน 1,861 ครัวเรือน

5.1 ชาย จำนวน 2,725 คน

5.2 หญิง จำนวน 2,713 คน

มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 289 คน/ตารางกิโลเมตร

6. การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยประมาณ

35,024 บาท/ปี

6.1 เกษตรกร

6.2 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

6.3 ธุรกิจส่วนตัว

6.4 แม่บ้าน

6.5 นักเรียน/นักศึกษา

การวิเคราะห์การถดถอยและสหสัมพันธ์ (Regression and Correlation Analysis)

การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวแปร วัตถุประสงค์หลักของการวิเคราะห์การถดถอยคือ ต้องการประมาณค่าของตัวแปรตัวหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ตัวแปรตาม (Dependent Variables) นิยมเขียนแทนด้วย Y โดยอาศัยความรู้จากตัวแปรอื่น ซึ่งเรียกว่า ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) นิยมเขียนแทนด้วย X หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ใช้ความรู้ หรือสารสนเทศจาก X เป็นเกณฑ์ในการประมาณ Y ถ้าใช้ตัวแปร X เพียงตัวแปรเดียวในการประมาณ Y และความสัมพันธ์ของ Y และ X เป็นเชิงเส้นตรง เรียกว่า การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression)

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

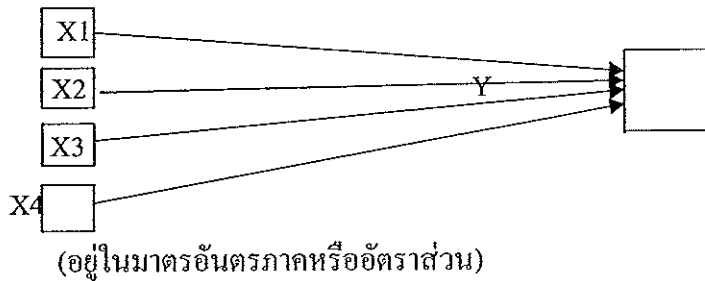
การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เป็นเทคนิคทางสถิติที่อาศัยความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรมาสร้างสมการทำนาย โดยเมื่อทราบค่าตัวแปรอิสระก็สามารถทำนายตัวแปรตามได้ แต่ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์พบว่าตัวแปรตามไม่ได้เป็นผลมาจากตัวแปรอิสระตัวใดตัวหนึ่งเท่านั้นแต่กลับมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระกลุ่มหนึ่ง ถ้าเช่นนั้นในการทำนายหากตัวแปรอิสระหลายๆตัวแปรหรือกลุ่มของตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามมาร่วมกันสร้างสมการทำนายแล้ว ก็น่าจะได้สมการทำนายที่มีความแม่นยำมากกว่าสมการทำนายที่ใช้ตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียว จึงทำให้เกิดเทคนิคทางสถิติที่เรียกว่า การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

(สูวิมล ติรกานันท์, 2553 : 56)

นักวิจัยจะใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเมื่อ

1. ต้องการบรรยายความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยตัวแปรตามต้องอยู่ในมาตรอันตรภาคหรืออัตราส่วน
2. ต้องการทำนายตัวแปรตามด้วยสมการเส้นตรง

ชุดตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม
 $X_1 X_2 X_3 X_4 X_5 X_6$ Y (อยู่ในมาตรอันตรภาคหรืออัตราส่วน)

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ในทางสังคมศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหนึ่งกับอีกตัวแปรเท่านั้น ในหลายกรณีจะพบว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรกับชุดตัวแปรการทำนายตัวแปรตามด้วยชุดตัวแปรอิสระทำให้เกิดความแม่นยำมากขึ้น จึงทำให้เกิดการพัฒนาจากการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) มาเป็นการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นการทำนายด้วยตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป (สุวิมล ติรกานันท์, 2553 : 65) เทคนิคของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ จะช่วยให้ทราบอิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวและทั้งกลุ่มที่มีต่อตัวแปรตาม ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ สิ่งสำคัญที่ต้องหาคือ

1. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
2. สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ หรือในรูปคะแนนมาตรฐาน
3. ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
4. การทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
5. ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอย
6. ทดสอบนัยสำคัญของตัวแปรที่เพิ่มเข้ามาในสมการถดถอย

สำหรับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ เป็นการศึกษาระดับ หรือขนาดของความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรสองตัวแปรว่ามีมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดเรียกว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) นิยมเขียนแทนด้วย r โดยวัดออกมาเป็นตัวเลขที่มีค่าอยู่ระหว่าง -1 กับ 1 ถ้า r มีค่าใกล้ 1 แสดงว่า ตัวแปรสองตัวนั้นมี ความสัมพันธ์กันมากและมีทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้า X มีค่ามาก Y จะมีความค่ามากด้วย ถ้า r

มีค่าใกล้ -1 แสดงว่า ตัวแปรสองตัวนั้นมีความสัมพันธ์กันมากเช่นกันแต่มีทิศทางตรงข้ามกัน กล่าวคือ ถ้า X มีค่ามาก Y จะมีค่าน้อย หรือ X มีค่าน้อย Y จะมีค่ามาก ถ้า X และ Y มีความสัมพันธ์กันน้อย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ r จะเข้าใกล้ 0

ตัวแบบการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Model)

จะสมมติว่า Y และ X มีความสัมพันธ์กันในรูป

$$Y = \alpha + \beta X + \varepsilon \dots (1)$$

โดยที่ α และ β เรียกว่า สัมประสิทธิ์การถดถอยของประชากร (Population Regression Coefficient) จะถือว่าเป็นค่าคงที่และไม่ทราบค่า นั่นคือ α และ β เป็นพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า เรียก (1) ว่า ตัวแบบการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย

ในเบื้องต้น เราสามารถตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง Y กับ X ว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงหรือไม่โดยการนำค่าของ Y กับ X พล็อตเป็นจุด

เมื่อทราบว่า Y กับ X ว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง โดยประมาณตัวแบบใน

(1) ด้วยสมการการถดถอย (Regression Equation)

$$\hat{Y} = a + bX \dots (2)$$

โดยที่ a และ b เป็นตัวประมาณแบบกำลังสองต่ำสุด (Least Square Methods) ของ α และ β ตามลำดับ กล่าวคือ เราจะหา a และ b ที่ทำให้

$$SSE = \sum (Y_i - \hat{Y}_i)^2 = \sum e_i^2 \text{ มีค่าน้อยที่สุด}$$

ซึ่งค่าของ a และ b จะเป็นค่าประมาณของ α และ β ตามลำดับ เรียก a และ b ว่า สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวอย่าง (Sample Regression Coefficient) โดยที่

$$a = \bar{Y} - b\bar{X}$$

$$\text{และ } b = \frac{\sum XY - (\sum X)(\sum Y)/n}{\sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{n}}$$

เมื่อกำหนดสัญลักษณ์

$$S_{XX} = \sum (X - \bar{X})^2 = \sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{n}$$

$$S_{XY} = \sum (X - \bar{X})(Y - \bar{Y}) = \sum XY - \frac{(\sum X)(\sum Y)}{n}$$

$$S_{YY} = \sum(Y - \bar{Y})^2 = \sum Y^2 - \frac{(\sum Y)^2}{n}$$

เราสามารถเขียน $b = \frac{S_{XY}}{S_{XX}}$

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับ α และ β

ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับ α และ β เราจะต้องมีข้อสมมติเกี่ยวกับ ϵ ดังนี้ $\epsilon \sim \text{NID}(0, \sigma^2)$ การประมาณค่า σ^2

การประมาณค่า σ^2 เป็นขั้นตอนแรกในการทดสอบสมมติฐาน (และสร้างช่วงความเชื่อมั่น) ที่จะกล่าวในตอนต่อไป เราได้ว่า ตัวประมาณที่ไม่เอนเอียงของ σ^2 คือ

$$S^2 = \frac{\text{SSE}}{n - 2}$$

รากที่สองของ S^2 คือ S บางครั้งเราเรียกว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าประมาณ หรือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการถดถอย (Standard Error of Estimate หรือ Standard Error of Regression)

เราสามารถเขียน $S^2 = \frac{S_{YY} - bS_{XY}}{n - 2}$

การทดสอบสมมติฐาน และสร้างช่วงความเชื่อมั่นเกี่ยวกับ α

ในการทดสอบสมมติฐาน $H_0: \alpha = 0$ และ $H_1: \alpha \neq 0$

สถิติที่ใช้ทดสอบคือ ใช้ t test

$$t = \frac{a - 0}{S_a} \text{ มีการแจกแจงแบบ } t \text{ ที่มีองศาแห่งความอิสระ } V = n - 2$$

การทดสอบสมมติฐาน และสร้างช่วงความเชื่อมั่นเกี่ยวกับ β

ในการทดสอบสมมติฐาน $H_0: \beta = 0$ และ $H_1: \beta \neq 0$

ก. ใช้ t test

$$t = \frac{b - 0}{S_b} \text{ มีการแจกแจงแบบ } t \text{ ที่มีองศาแห่งความอิสระ } V = n - 2$$

ข. ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เขียนย่อว่า ANOVA

Coefficient of Determination เราเรียก $R^2 = \frac{\text{SSR}}{\text{SST}}$ (นิยมบอกเป็นเปอร์เซ็นต์) ว่า Coefficient

of Determination เราใช้ R^2 เป็นเครื่องชี้ความสำคัญของ X ที่มีต่อ Y

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณไว้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 142) สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) คือความสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนาย (ตัวแปรอิสระ) หลายๆตัวกับตัวเกณฑ์ (ตัวแปรตาม) 1 ตัว เช่น ในการใช้แบบทดสอบหลายๆฉบับสอบคัดเลือกนักศึกษา เพื่อให้ทราบว่าจะแนะนำแบบทดสอบเหล่านี้จะทำนายเกรดเฉลี่ยได้เพียงใด ในที่นี้แบบทดสอบต่างๆที่ใช้คัดเลือกเป็นตัวทำนายและเกรดเฉลี่ยเป็นตัวเกณฑ์ เขียนแทนด้วยตัวย่อ R หรือย่อชนิดเต็มรูปเป็น $R_{y.12\dots k}$ (เมื่อ k แทนจำนวนตัวทำนาย) สหสัมพันธ์พหุคูณ ช่วยให้ทราบถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เป็นไปได้สูงสุดระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามนั้น

ชูศรี วงศ์รัตนะ (2544 : 332) สหสัมพันธ์พหุคูณเป็นสถิติที่ใช้หาค่าตัวแปรตัวหนึ่ง(ตัวเกณฑ์) มีค่าต่างๆกันขึ้นอยู่กับตัวแปรอะไร(ตัวพยากรณ์) โดยธรรมชาติแล้วจะเห็นว่าผลที่เกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นน่าจะมีความสัมพันธ์หรือขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายๆตัว เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะสูงหรือต่ำเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น ซึ่งในตัวอย่างนี้ตัวเกณฑ์ก็คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และตัวพยากรณ์มี 3 ตัว คือ ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถในการแก้ปัญหา เขียนสัญลักษณ์ได้เป็น $R_{1.234}$

มนตรี อนันตรักษ์ (2551 : 75) ให้ความหมายของสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) ดังนี้ เป็นสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 1 ตัวกับกลุ่มตัวแปรอิสระ (มากกว่า 1 ตัว)เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ด้วยสัญลักษณ์ $R_{Y, 12\dots k}$ หรือ R ตัวอย่าง กรณีที่ใช้สหสัมพันธ์พหุคูณ เช่นผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทย (ตัวแปรตาม) กับกลุ่มตัวแปรอิสระ 4 ตัว ได้แก่ ความถนัด แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง คุณภาพของการสอน เป็นต้น

สมบัติ ท้ายเรือคำ (2551 : 16) ให้ความหมายของสหสัมพันธ์พหุคูณดังนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรชุด X และตัวแปร ซึ่งสหสัมพันธ์พหุคูณเขียนแทนด้วยตัวย่อ R หรือย่อชนิดเต็มรูปเป็น $R_{Y, 12\dots k}$ (เมื่อ k แทนจำนวนตัวพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ) สหสัมพันธ์พหุคูณช่วยให้ทราบถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เป็นไปได้สูงสุดระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระ(X's) กับตัวแปรตาม(Y) นั้น

สรุปสหสัมพันธ์พหุคูณคือการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น(มากกว่า 1 ตัว) กับตัวแปรตาม (1 ตัว) เพื่อช่วยให้ทราบถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เป็นไปได้สูงสุดระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามนั้น สัญลักษณ์ที่ใช้แทนสหสัมพันธ์พหุคูณคือ R หรือย่อชนิดเต็มรูปเป็น $R_{y.12\dots k}$ (เมื่อ k แทนจำนวนตัวทำนาย)

สัญลักษณ์ที่ใช้สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยทั่วไปใช้สัญลักษณ์ R เป็นสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว เมื่อข้อมูลที่รวบรวมได้อยู่ในมาตราอันดับภาคชั้นหรือมาตราอัตราส่วน ตัวแปรที่จะนำมาหาสหสัมพันธ์กันนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2544 : 333-334)

1. ตัวเกณฑ์ (Criteria) มีอยู่ 1 ตัว เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาว่ามีค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับตัวแปรอะไรบ้าง ตัวเกณฑ์นี้เทียบได้กับตัวแปรตาม (Dependent Variables)

2. ตัวพยากรณ์ (Predictor) เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาว่ามีผลต่อตัวเกณฑ์หรือไม่ หรือเป็นอะไรที่ทำให้ค่าของตัวเกณฑ์เพิ่มขึ้นหรือลดลงได้หรือไม่ ตัวพยากรณ์นี้มีค่ามากกว่า 1 ตัวขึ้นไปเสมอ R1.234 หมายความว่า เป็นการหาสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรตัวที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแปรเกณฑ์กับตัวแปรตัวที่ 2,3,4 ซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ตัวเกณฑ์ (Criteria) อาจใช้คำว่าตัวแปรที่เป็นเกณฑ์ (Criterion Variables) ตัวพยากรณ์ (Predictor) อาจใช้คำว่าตัวแปรที่เป็นตัวพยากรณ์ (Predicted Variables)

$$\text{สูตรสำหรับคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ } r = \frac{S_{XY}}{\sqrt{S_{XX}S_{YY}}}$$

$$\text{ซึ่งเราสามารถแสดงได้ว่า } r = \sqrt{R^2}$$

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วสันต์ สุวรรณ (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อศึกษาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่ต่าง ๆ กัน โดยประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมมากกว่า

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอรรถรมนิยม ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำมากกว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับอื่นๆคือระดับปานกลางและระดับสูง และสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่เพศ อายุ รายได้ การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ในท้องถิ่นหรือหมู่บ้าน การเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรหรือกลุ่มจัดตั้งในชุมชนเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกนั้นไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ การศึกษา ต่างก็ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กิจฉิกันต์ ยศปัญญา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในหมู่บ้านสินธนา 1 เขตบึงกุ่ม ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดทั้ง 5 กิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมประท้วง การมีบทบาทในชุมชนและการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่การสื่อสารทางการเมืองและการเลือกตั้งอยู่ในระดับสูง ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ การศึกษา รายได้ และอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในขณะที่ อายุและความเข้าใจทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ไพฑูรย์ ผิวบาง (2549 : 131) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาเทศบาลตำบลเปือยน้อย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลเปือยน้อย คือปัจจัยด้านการเป็นผู้นำทางสังคม ด้านช่องทางติดต่อเจ้าหน้าที่ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และด้านการสนับสนุนจากชุมชน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเปือยน้อย คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

วาร์ห์ เงินประดิษฐ (2549 : 116) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคามจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและศึกษาปัจจัยที่ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ

ชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน โครงการชุมชนเข้มแข็ง ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อนอยู่ในระดับมาก และพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการชุมชนเข้มแข็ง คือ ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการชุมชนเข้มแข็ง บทบาทของผู้นำชุมชน และความคาดหวังผลประโยชน์จาก โครงการชุมชนเข้มแข็ง ส่วนปัจจัยด้าน เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาอยู่ในชุมชน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ใน โครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน

สันติสุข หวังสุข (2550 : 57) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลคลองเต็ง อำเภอมะนัง จังหวัดตรัง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชน ที่มีผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลคลองเต็ง คือ ระดับการศึกษาของประชาชน การเป็นสมาชิกกลุ่มของสังคมหรือชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของชุมชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลคลองเต็ง และยังพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน และความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลคลองเต็งอยู่ในระดับน้อย

อันนา แดง โกเมน (2550 : 72) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการมีส่วนร่วมมีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน ประกอบกับประชาชนมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า หรืออีกสาเหตุหนึ่งประชาชนไม่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงด้วยข้อจำกัดหลาย ๆ ประการ จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางนอกจากนี้ จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องยังปรากฏอีกว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างน้อยหรือค่อนข้างต่ำ ดังนี้

สิริพัฒน์ ลากจิต (2550 : 108 - 109) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

(อบต.) ประชากรที่ใช้ศึกษา ประกอบด้วย ประชาชน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการ การเมืองจำนวน 861 คน และสัมภพณ์ จำนวน 45 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วม กิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วยการมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิง นโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยหรือ สาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อบต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้า แสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็น ประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิด โอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุน ผลักดัน การมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณาประชาชนหมู่บ้าน สำหรับตัวแบบการ ตัดสินใจ พบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีการตัดสินใจแบบมีเหตุผล มีระดับความถี่มากที่สุด รองลงมา คือ การตัดสินใจแบบผสม การตัดสินใจแบบกลุ่ม ตัวแบบผู้นำ ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบค่อยเป็น ค่อยไป และท้ายสุดเป็นตัวแบบถึงขยะ สาเหตุที่คนตัดสินใจไม่เข้ามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยด้าน บุคคล คือ ในเรื่องการศึกษา ความรู้ทักษะประสบการณ์ ความคิดหรือปมของประชาชนที่คิด ว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ ไม่มีเวลา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ ส่วนปัจจัยด้าน ชุมชน เป็นปัญหาที่ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งกัน ส่วนปัจจัยด้านองค์การ เป็น ปัญหาความ โปร่งใสและความเป็นธรรมาภิบาลของ อบต. เมื่อวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่า การมีส่วนร่วมมีปัจจัยสำคัญ คือ ความมีหน้าตาสังคม จิตสาธารณะ การดำเนินงานของ อบต. และการเป็นเพศชาย

อมร พุฒคง (2550 : 102 - 104) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลวัดขุ่น อำเภอลำปาง จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนสามปี ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปร ที่ต้องการศึกษาไว้ 3 ปัจจัย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านความรู้ความ เข้าใจในการจัดทำแผน ส่วนตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดทำแผน 3 ปี ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ

แผนอยู่ในระดับกลางและเมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความแตกต่างกันในด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ การศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ที่แตกต่างกัน ระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ไพโรพ ถนัดคำ (2550 : 86-87) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน จากมากไปน้อย คือ ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสะอาด ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต และด้าน โครงสร้าง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน ที่จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 โดยเพศหญิงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมานมากกว่าเพศชาย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่า ระดับอนุปริญญา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลมากกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ธีระยุทธ สูดเสมอใจ (2551 : 69) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัยจังหวัดสุโขทัย จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก พบว่าโดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย โดยด้านการรับผลประโยชน์จากการบริหารงานประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ด้านการตัดสินใจ ด้านการวางแผนการบริหารงาน และด้านการติดตามประเมินผลประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้สุทธิต่อปี และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และอาชีพ

อมรรัตน์ ศิริกาญจนวงศ์ (2551 : 85) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรือ โดยรวมและรายด้าน 2 ชั้น คือ ชั้นการลงทุนและการปฏิบัติงาน และชั้นการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ส่วนรายด้านอีก 2 ชั้น คือชั้นการค้นหาคำปัญหาและสาเหตุ และชั้นการวางแผนดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลบรือ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

พิชญ์ริษา พรรณศิลป์ (2552 : 97-98) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากและประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน ซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่ได้นี้สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการเป็นแนวทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น

ศิริพร ต้นชะเส็ง (2552 : 98) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวไทร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวไทร และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวไทร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวิธีการศึกษาวิจัยใช้การสำรวจด้วยแบบสอบถามจากประชากรทั้งสิ้น 369 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีส่วนร่วมทางการเมืองสำรวจด้วยแบบสอบถามจากประชากรทั้งสิ้น 369 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวไทร จากการศึกษา พบว่า เพศ อายุ สถานภาพการศึกษา รายได้ และอาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นให้ทั่วถึง เช่น การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกระดับ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น หรือข้อเรียกร้อง

ปิยนุช แสงวูช (2553 : 118-119) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลนางงาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ประชาชนมีรูปแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น 6 ประการ คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ การศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน การประชุมวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การจัดลำดับความต้องการและปัญหาของชุมชน การวางแผนแก้ปัญหาในลักษณะโครงการ และการประชุมพิจารณาวิธีดำเนินการ จากการมีส่วนร่วมนี้ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม ปัญหาที่พบ คือ ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีระดับการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น รับรู้ และเข้าใจระบบการวางแผนมากกว่าประชาชน ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดวิสัยทัศน์การมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

อินทอร ฉิมมากรม (2553 : 70) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมไปถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการค้นหาปัญหามากที่สุด รองลงมาคือด้านการวางแผน และด้านที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปฏิบัติงานน้อยที่สุด ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย คือ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ คือ ควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการกระจายข้อมูลข่าวสารตามสื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพิ่มสื่อสิ่งพิมพ์ พร้อมกับพบปะประชาชนสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล และปัจจัยบางประการทางสังคมของ ประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขต เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นน่าจะมี ความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นในการศึกษารุ่นนี้ผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองโก ซึ่งมีประเด็นที่นำมาพิจารณา คือ ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY